

Sant Pere de Rodes

Una joia de l'arquitectura medieval catalana

Sant Pere de Rodes és segurament un dels monuments més destacables de la Catalunya medieval, i que, a més, ressalta per la bellesa del lloc on es troba. Tot i els estudis que se li han dedicat, l'església abacial encara formula nombroses preguntes als especialistes.

ANDRÉ BONNERY > TEXT

DANI VIVERN > TRADUCCIÓ

Els historiadors situen actualment la construcció de Sant Pere de Rodes entre el segon quart del segle X i mitjan segle XI, és a dir, en el moment de l'aparició de l'art romànic. Una anàlisi de la documentació escrita, confrontada amb els resultats de les investigacions arqueològiques dels últims decennis, ens hauria de concretar la cronologia del monument i d'entendre millor els trets específics de la seva arquitectura.

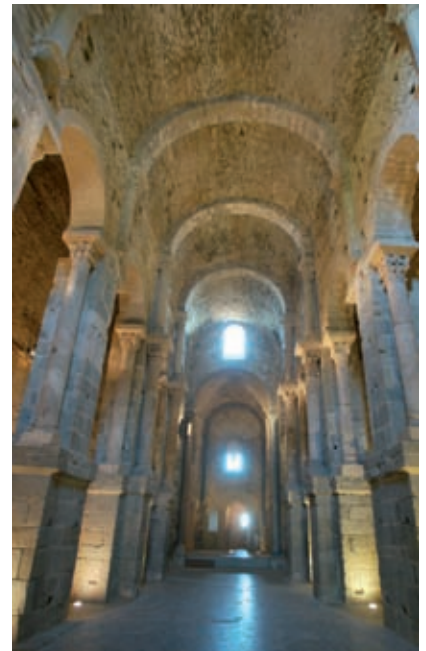
Un modest monestir que esdevé una poderosa abadia

La majoria dels investigadors han mirat de situar els orígens de la construcció de l'església, en base, sobretot, a la inscripció lapidària de la tomba de Tassi. Aquest, mort l'any 955, era un ric benefactor del monestir, en aquell temps una modesta cel·la que depenia de Sant Esteve de Banyoles. Hem intentat demostrar, en l'article publicat in extenso per a la *Revista de Girona* digital, que no es pot atribuir a Tassi el conjunt del monument que admirem actualment. Per contra, gràcies a les seves donaci-

ons i intervencions davant la seu papal i del regne carolingi, va transformar la cel·la de Sant Pere en un monestir independent, erigit aviat com a abadia, de la qual Hildesind, el seu fill i futur bisbe d'Elna, fou el primer abat.

Prosseguint les ambicions del seu pare, Hildesind va sol·licitar nombroses donacions als senyors de la regió, sobretot al comte Gausfred, tot i que l'abadia ja va disposar ben aviat d'un domini molt considerable. Va procurar també fer confirmar totes aquestes donacions pels papes Benet VI i Benet VII, així com pel rei Lotari. A partir d'aleshores estigué en disposició d'emprendre el gran projecte constructiu que ambicionava.

Els treballs d'edificació de l'església van començar cap a l'any 980. Les tècniques de construcció adoptades són equiparables a les de les grans esglésies contemporànies de l'Empordà i del Rosselló

PERE DURAN, INSPA - DIPUTACIÓ DE GIRONA

<< Volta de la nau central de l'església de Sant Pere de Rodes.

A imitació de la basílica de Sant Pere del Vaticà

Els treballs d'edificació de l'església van començar cap a l'any 980. Les tècniques de construcció adoptades són equiparables a les de les grans esglésies contemporànies de l'Empordà i del Rosselló. No obstant això, l'estructura de la capçalera de Sant Pere

JOAQUIM TREMOLEDA. INSPAÍ - DIPUTACIÓ DE GIRONA

es distingeix radicalment de la de les seves veïnes. En efecte, el seu plànol està determinat per la presència d'una cripta destinada a rebre una «reliquia» del sant patró del monestir. És probable que això fos una decisió d'Hildegard. Durant els seus viatges a Roma, va poder observar la manera com el papa Gregori el Gran havia condicionat, a l'interior de l'absis de la basílica constantiniana del Vaticà, una cripta al voltant de la tomba de l'apòstol. L'estructura de la cripta de Sant Pere de Rodes s'hi inspira visiblement. Aprofitant l'ocasió del seu viatge a Roma, el 979, Hildegard va sol·licitar a Benet VII una butlla per la qual es concedirien als visitants de Sant Pere de Rodes unes indulgències equivalents a les d'un pelegrinatge a la basílica vaticana. Alguns indicis permeten suposar que, a més de la relíquia de Pere, la cripta de Sant Pere de Rodes hauria també acollit una presumpta estella de la creu de Crist. Això explicaria per què el papa Urbà II hauria concedit privilegis espirituals excepcionals amb motiu de les festes en honor de la Santa Creu. La disposició arquitectural de la cripta explica la del gran absis amb el seu enigmàtic pas-

<< Vista del conjunt monumental de Sant Pere de Rodes.

sadís envoltant el santuari. Per bé que pot evocar un deambulatori, no en té la funció. De la mateixa manera, la cripta de Sant Pere de Rodes no té res a veure amb les criptes carolíngies, tot i que, com aquestes, té un origen romà comú.

Un monument excepcional

La nau va ser concebuda, segons un plànol coherent, en funció de la seva destinació: la concentració de la comunitat per a la litúrgia monàstica i l'acollida ocasional dels pelegrinatges. En un primer temps, fou bastida segons les tècniques locals en ús al final del segle x. Més endavant adopta algunes de les característiques del nou art romànic en la volta. No obstant això, l'organització dels suports amb les co-

lumnes posades sobre els ressals de grans bases, així com la decoració esculpida, no corresponen en res als desenvolupaments d'aquest art a la regió. Els mestres d'obres de la nau s'inspiren, per contra, i molt àmpliament, en les tradicions de l'Antiguitat romana, a través de models carolíngis, o hispànics, per a certes escultures. Totes aquestes característiques fan de Sant Pere una església única.

La construcció de la nau va continuar fins als voltants del 1020. Les dificultats financeres a què s'enfrontà en aquell moment la comunitat expliquen certes incoherències de la volta. Tanmateix, es pot considerar que la consagració de 1022 és la que correspondria a una església acabada. L'abat Pere, que en va ser el promotor, va aprofitar aquest acte litúrgic per sol·licitar l'ajut del papa Benet VII amb la finalitat de recuperar els dominis del qual el monestir havia estat desposseït per alguns senyors feudals cobejosos. Aquesta restitució era imprescindible per prosseguir les obres dels edificis claustrals.

André Bonnery és doctor en història a la Universitat d'Estrasburg.

Tanmateix, es pot considerar que la consagració de 1022 és la que correspondria a una església acabada